

Enheten för handel och säkerhet
Mikael Kihlberg

REMISS
2025-02-05 Dnr 2025/00261-2

Utrikesdepartementet

Kommerskollegiums yttrande av Promemoria En nationell kontrollförteckning över produkter med dubbla användningsområden

Er referens *dnr UD2025/01301*

Sammanfattning

Kommerskollegium tillstyrker förslaget att införa en nationell kontrollförteckning över produkter med dubbla användningsområden.

För att avgöra om förslaget ska anmälas enligt direktiv (EU) 2015/1535, önskar Kommerskollegium att Utrikesdepartementet förtydligar i vilken utsträckning den nationella kontrollförteckningen kan komma att tillämpas gentemot EU:s medlemsstater.

För det fall förslaget med en ny kontrollförteckning kan komma att tillämpas gentemot EU: medlemsstater bedömer Kommerskollegium att Regeringskansliet ska anmäla Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd till kollegiet enligt direktiv (EU) 2015/1535 eftersom det innehåller tekniska föreskrifter. Till anmälan ska bilagan bifogas.

Kommerskollegiums uppdrag

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och handelspolitik. Kommerskollegiums uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Generella synpunkter

Som redogörs för i förslaget påverkas Sverige, i egenskap av ett handelsberoende och högteknologiskt land, i hög grad av att sambandet mellan säkerhetspolitik och framväxande tekniker intensifieras. Kommerskollegium instämmer med förslaget att det är av stor vikt att svensk exportkontroll är effektiv, uppdaterad och väl avvägd.

Kommerskollegium delar samtidigt förslagets bedömning att beaktat det geopolitiska läget och dess påverkan på det internationella samarbetet kring exportkontroller är det motiverat med *tillfälliga* nationella åtgärder.

Kommerskollegium vill understryka vikten av att så långt möjligt verka för att anta multilaterala exportkontrollistor, på såväl internationell som unionsnivå. Detta för att undvika de negativa handelseffekter på globala exportföretag som fragmenterade kontrollistor kan förväntas medföra. Myndigheten tillstyrker således regeringens välkomnande av åtgärder för mer samarbete och samordning i EU.

I avsnitt 5.2 nämns att flera av EU:s medlemsstater och andra länder har infört eller planerar att införa nationella kontrollförteckningar som i hög grad korrelerar med varandra och med den föreslagna förteckningen. I syfte att underlätta för företag, att sträva efter lika villkor för industrin och för att mildra negativa effekter av fragmenterade kontrollförteckningar bör graden av korrelation och/eller fragmentering till följd av en nationell kontrollförteckning redovisas löpande, förslagsvis av Inspektionen för Strategiska Produkter. Kommerskollegium saknar ett resonemang om åtgärd med liknande verkan i förslaget.

Kommerskollegium vill uppmärksamma departementet på att det i nationell lagstiftning förekommer hänvisningar till PDA-förordningens¹ bilaga I. Så är exempelvis fallet i lag (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar som föreskriver anmälningsskyldighet av investeringar i verksamhet med produkter som är upptagna i ovan nämnda bilaga I. Kommerskollegium önskar att det förtydligas hur ändringar i en nationell kontrollförteckning över PDA påverkar nationell lagstiftning som hänvisar till bilaga I i PDA-förordningen och om detta motiverar ytterligare lagändringar.

Anmälan av tekniska föreskrifter

Enligt 20 § 6 p. förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet ska Regeringskansliet anmäla förslag till författningar i enlighet med de procedurer som följer av Sveriges EU-medlemskap eller av andra internationella överenskommelser,

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden.

bland annat enligt proceduren i anmälningsdirektivet för tekniska föreskrifter, (EU) 2015/1535.²

Tekniska föreskrifter enligt anmälningsdirektivet är bl.a. krav på varors egenskaper eller provning, begränsningar av varuansvändning, bestämmelser om återvinning av varor samt vissa förbudsbestämmelser.³ Även nationella lagar och andra författningar som syftar till att förbjuda tillverkning, import, saluföring och användning av en produkt anses vara tekniska föreskrifter i den mening som avses i anmälningskyldigheten enligt direktiv (EU) 2015/1535.

Tekniska föreskrifter som inte anmälts fast de borde ha gjort det, saknar rättsverkan och kan inte tillämpas mot enskilda.⁴ Tekniska föreskrifter som genomför EU-lagstiftning behöver inte anmälas, om inte ett utrymme till nationella lösningar har utnyttjats.⁵

Utifrån informationen i promemorian kan Kommerskollegium inte avgöra ifall det finns situationer där den nationella kontrollförteckningen kan komma att tillämpas gentemot EU:s medlemsstater. PDA-förordningen är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater och gäller som huvudregel gentemot tredje land (artikel 2), innebärande fri rörlighet för PDA inom EU. För vissa känsliga produkter krävs undantagsvis tillstånd för överföringar inom EU (artikel 11). Det är inte tydligt till vilken kategori den nationella kontrollförteckningen (artikel 9) kategoriseras som. Kommerskollegium önskar därför att Utrikesdepartementet förtydligar i vilken utsträckningen den nationella kontrollförteckningen kan komma att tillämpas gentemot EU:s medlemsstater.

I och med förslaget krävs tillstånd för export av vissa produkter med dubbla användningsområden. Av promemorian framgår att förslaget innebär att det sker en viss begränsning av svensk exports avsättningsmarknader. Förslagets närmare påverkan på saluföringen av produkterna redovisas inte. Enligt Kommerskollegiums bedömning går det dock inte att utesluta att förslaget kan anses utgöra någon typ av förbud mot saluföring (där exportrestriktioner kan räknas in), eller en begränsning av användning av produkterna i anmälningsdirektivets mening. För det fall förslaget reglerar situationen mellan EU:s medlemsländer rekommenderar Kommerskollegium därför att förslaget anmäls i enlighet med direktiv (EU) 2015/1535.

Ärendet har avgjorts av enhetschef, Pernilla Trägårdh i närvaro av utredaren Mikael Kihlberg, föredragande. I den slutliga handläggningen har även utredarna Jasmin Saleh och Ulrika Sanded deltagit.

² En annan procedur är den i enlighet med Världshandelsorganisationens (WTO) TBT-avtal (Agreement on Technical Barriers to Trade).

³ Anmälningsdirektivet artikel 1.1 (c), (d) och (f).

⁴ EU-domstolens dom i mål C-95/14, *UNIC* (2015) p. 29.

⁵ EU-domstolens dom i mål C-443/98, *Unilever* (2000) p. 29.